

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 4756/2023
09.04.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Војислав Момчиловић, адвокат из ..., против тужених ББ, ВВ и ГГ, свих из ..., које заступа заједнички пуномоћник Тања Минчић Марковић, адвокат из ..., ради опозива уговора о уступању и расподели имовине за живота, одлучујући о ревизији тужене ББ изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 2000/22 од 05.10.2022. године, у седници одржаној 09.04.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ ,као неоснована, ревизија тужене ББ изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 2000/22 од 05.10.2022. године.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 2000/22 од 05.10.2022. године, ставом првим изреке, укинута је првостепена пресуда и пресуђено тако што је усвојен тужбени захтев тужиоца АА из ..., којим је тражио да се опозове уговор о уступању и расподели имовине за живота, закључен дана 17.04.2012. године, пред Основним судом у Врању – Судска јединица у Сурдулици у предмету РЗ бр. 360/2012. између тужиоца као уступиоца и тужених ББ, ВВ и ГГ, свих из ..., као потомака, за имовину која је уговором уступљена туженој ББ, и то: својину на делу стамбене зграде – куће изграђене на кат. парцели .../... КО ..., у улици: цео први спрат, који се састоји од дневног боравка, трепезарије са кухињом и изласком на терасу, ходника, купатила, као и две собе са леве и десне стране купатила, право својине на свим покретним стварима у домаћинству, тј. свим покретним стварима које се налазе на првом спрату (сав намештај, бела техника, сви уређаји и опрема у кухињи и купатилу), права трајног коришћења на 1/3 грађевинске кат. парцеле .../... КО ... у ул. (земљиште које се налази иза стамбеног објекта – куће) – двориште и наложено туженој ББ да му наведену имовину преда у државину и својину, а да ће ова пресуда послужити као правни основ за укњижбу права својине тужиоца на предметним непокретностима код РГЗ СКН Ставом другим изреке, обавезани су тужени да тужиоцу солидарно на име трошкова парничног поступка исплате 125.700,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена ББ је благовремено изјавила ревизију, због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 3. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11 ... 10/23) и оценио да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац и тужена ББ су бивши супружници, док су тужени АА и ВВ њихова деца. Пресудом Основног суда у Сурдулици П2 23/14 од 29.05.2014. године разведен је брак тужиоца и тужене ББ. Пре развода брака, између тужиоца, као уступиоца, и тужених, као примаоца, закључен је уговор о расподели имовине за живота, чији предмет је породична стамбена зграда – кућа ХП +1, на кат. парцели ... КО ... (оверен пред Основним судом у Врању - Судска јединица у Сурдулици у поступку Р3 160/12 дана 17.04.2012. године). Према наведеном уговору, сину је припало право својине на приземљу наведене куће, супрузи - туженој ББ цео први спрат и све покретне ствари које се налази на првом спрату, док је кћерки припало поткровље куће. Свим туженима је припало и право трајног коришћења са по 1/3 идеалног дела кат. парцеле. .../... КО ... – Тужилац је за себе задржао право доживотног коришћења (становања) целог првог спрата и покретних ствари на истом. Предметни уговор је реализован код СКН ... и тужени су уписани као носиоци права својине на предметној кући и носиоци права трајног коришћења на катт парцели на којој се кућа налази са обимом удела од по 1/3, док је у корист тужиоца уписано право доживотног плодуюживања на целом првом спрату предметне куће. Дана 10.10.2017. године, тужена ББ је обавестила полицију да је тужилац по повратку из иностранства (дана 09.10.2017. године) дошао код ње кући, ушао унутар дворишта и почео да лупа на врата, која су била закључана. Због овога је 10.10.2017. године тужиоцу као могућем извршиоцу изречена хитна мера привремене забране да контактира тужену као жртву насиља и прилази јој (која мера је истекла 12.10.2017. године). Након закључења брака 1990. године, тужилац и тужена ББ живели су са тужиочевим родитељима. Након три године, кућа (која је предмет уговора чији се опозив тражи) била је завршена у грубим радовима до друге плоче, када је оспособљен за становање један спрат, у коме су тужилац и тужена ББ, са децом, наставили да живе. Изградњу и оспособљавање објекта надаље су вршили током трајања брачне заједнице.

Другостепени суд је, након одржане расправе (на којој су поновљени докази изведени пред првостепеним судом) укинуо првостепену пресуду, налазећи да се заснива на битним повредама одредаба парничног поступка, и одлучио о тужбеном захтеву тако што га је усвојио, с позивом на одредбе чланова 182., 189. став 1. и 192. став 1. Закона о наслеђивању, имајући у виду да су је након закључивања предметног уговора брак тужиоца и тужене разведен због трајно поремећених односа, тако да су испуњени услови за опозив уговора, с обзиром на вредност учињеног располагања.

По оцени Врховног суда одлука другостепеног суда је заснована на правилној примени материјалног права.

Чланом 182. Закона о наслеђивању, прописано је да уступилац може уговором својим потомцима уступити и разделити имовину. Чланом 187. истог закона, прописано је кад се са уступањем и расподелом није сагласио неки од потомака који је постао наследник, делови имовине који су уступљени осталим наследницима сматрају се као поклон. Чланом 189. ставом 1. истог закона, прописано је да уступилац може уговором обухватити свог брачног друга, ако се брачни друг сагласи, и тада он има исти положај као и уступичеви потомци; а ставом 2. да када брачни друг није обухваћен уступањем и расподелом, његово право на нужни део остаје недирнуто, а делови уступичеве имовине који су раздељени његовим потомцима сматрају се као поклон, док је ставом 3. прописано да у сваком случају, уговор између потомака остаје на снази. Чланом 192. став 1. истог закона, прописано је да уступилац може захтевати да му потомак врати све што је примио ако је потомак показао грубу неблагодарност према њему.

Сходно напред цитираним одредбама Закона о наслеђивању, уговор о уступању и расподели имовине за живота одређен је тако што предак може послом међу живима уступити и разделити своју имовину својим потомцима и у питању је нека врста претходног, антиципираног наслеђивања. Овде није у питању наслеђивање у правом смислу речи, већ се ради о правном послу *inter vivos*, једном облигационом уговору који има специфична дејства, која се посредно односе и на наслеђивање. Веза са наслеђивањем огледа се како у погледу круга лица која могу закључити овај уговор, тако и у погледу предмета уговора и састава заоставштине. Посебан је случај уколико уступилац има супружника који би у тренутку смрти уступιοца био позван на његово наслеђе, супружник уступιοца имовине може бити уговорна страна код овог уговора, али и не мора. Ово стога што супружник оставиоца, када наслеђује у првом законском наследном реду, осим једног изузетка садржаног у члану 9. став 3. Закона о наслеђивању, има идентичан наследноправни положај као и дете оставиоца. Иако је уступичев супружник такође припадник првог наследног реда (када конкурише на наслеђе са потомцима оставиоца) и у принципу има исти наследноправни положај као оставичеви потомци, одсуство његове сагласности нема за последицу недејство уговора, напротив, уговор остаје пуноважан и то између свих уступичевих потомака, али право на нужни део уступичевог брачног друга остаје неокрњено. Другим речима, уговор има пуно дејство међу потомцима уступιοца, а смањено само према његовом брачном другу.

Међутим, у случају развода брака, супружник оставиоца губи статус лица које би у тренутку смрти уступιοца био позван на његово наслеђе. Тиме се, у случају опозива уговора о уступању и расподели имовине за живота од стране уступιοца активира питање правне природе учињеног располагања у корист бившег супружника.

Наиме, уговор о уступању и расподели имовине за живота се само под одређеним условима сматра уговором о поклону, уколико се са уступањем и расподелом није сагласио неки од потомака који је постао наследник и кад супружник није обухваћен уступањем и расподелом. У том случају, уступилац је овлашћен да опозове уговор и да захтева да му пријемник врати оно што је примио уступањем и расподелом добио. Према ставу Врховног суда, уговор о уступању и расподели имовине за живота у корист супружника се може сматрати уговором о поклону и у случају када дође до развода брака супружника. То значи да би и у том случају,

уступилац био овлашћен да опозове уговор применом општих правила грађанског права и да захтева да му бивши супружник врати оно што је примио уступањем и расподелом применом правила о враћању поклона веће вредности (члан 190. став 2. Породичног закона).

У конкретном случају, тужбеним захтевом се тражи опозив предметног уговора о уступању и расподели имовине за живота закљученог 17.04.2012. године између тужиоца, као уступеоца, и тужених, као прималаца, и то за део имовине који је уговором уступљен и расподељен тадашњој супрузи уступеоца – овде туженој ББ, сада бившој супрузи, и да му она врати све што је примила по основу уговора, јер је након закључења уговора наступила чињеница која условљава опозив уговора - развод брака.

Побуда за закључење уговора о уступању и расподели имовине за живота код којег се страни примаоца појављује супружник уступеоца (као и њихова деца), без сумње, очекивање уступеоца да ће живети у браку и очување породице. Оборива је претпоставка да се управо због тога и оставиочеви потомци – деца саглашавају с таквим уговором. Чињенично је утврђено да је тужилац извршио предметно располагање у односу на своју децу и супругу, легитимишући се као искључиви власник дела непокретности која је била предмет уговора, са чиме су се сви учесници сагласили, а да је убрзо након закључивања предметног уговора њихов брак разведен због трајно поремећених односа. Тиме су испуњени услови за опозив предметног уговора у односу на тужену бившу супругу уступеоца и враћање онога што је примила уступањем и расподелом с обзиром на вредност учињеног располагања у односу на вредност заједички стечене имовине, а тужена супротно није доказала (члан 231. ЗПП). Тим пре, ако се има у виду да уговор о уступању и расподели имовине за живота представља фактички антиципирано наслеђивање, те да уступилац може захтевати опозив датог, ако након сачињавања уговора наступе чињенице које условљавају опозив, што развод брака јесте, имајући у виду да тужена као бивша супруга више не спада у круг законских наследника тужиоца.

Наводи ревизије се свде на побијање правилности утврђеног чињеничног стања, што је у смислу члана 407. став 2. ЗПП није дозвољено.

На основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци, а као правилна потврђена је одлука о трошковима парничног поступка (члан 165. ЗПП).

**Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић